

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОГО ГАЗЕТНО-ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛЮ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX ст. (на матеріалі газет «Das Neue Deutschland» та «Zeit»)

С.М. Бомбала, студентка групи ФАНм-1-19-2.0д, VI курс, спеціальність Філологія. Мова і література (німецька)

Науковий керівник: Шапочкіна О. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської філології.

У статті розглянуто газетно-публіцистичний стиль та особливості лінгво-стилістичних засобів у газетних текстах. Вплив газетних текстів на масового читача пов'язаний з основною функцією газетно-публіцистичного стилю та його емоційно-експресивним характером. Цей вплив здійснюється завдяки різноманітним лексичним і стилістичним засобам та прийомам.

Ключові слова: газетно-публіцистичний стиль; газетний дискурс; емоційно-експресивна лексика; стилістичні засоби; метафора; порівняння.

Актуальність та доцільність дослідження. Досі немає достатньо повного опису лексико-стилістичних особливостей німецького газетно-публіцистичного стилю, з точки зору його практичного застосування. Крім того, актуальність вивчення особливостей німецького газетно-публіцистичного дискурсу другої половини XX ст. зумовлена посиленням інтересу лінгвістів до текстів засобів масової комунікації як засобу впливу на реципієнта і необхідністю більш детального вивчення даних текстів.

Метою статті є аналіз лексико-стилістичних особливостей німецького газетно-публіцистичного дискурсу другої половини XX століття, на матеріалі газет «Das Neue Deutschland» і «Zeit», які були націлені на населення східної та західної частини Німеччини відповідно. Згідно визначеної мети в статті вирішуються наступні **завдання**: 1) визначення поняття газетно-публіцистичного стилю; 2) виокремлення ролі та місця газетно-публіцистичного стилю в функціонально-стилістичній диференціації мови; 3) аналіз стилістичних засобів газетно-публіцистичного стилю: засобами образності та засобами виразності.

Аналіз останніх публікацій. Газета, як засіб масової інформації, відіграла важливу роль у XX ст. Це забезпечує необхідність вивчення мови

німецького газетно-публіцистичного стилю. Мова газети як один з функціональних стилів неодноразово привертала увагу науковців. Це зокрема, А. Васильєва, В. Виноградов, В. Костомаров, О. Крилова, В. Одинцов, Г. Солганік, Ю. Степанов та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Газетно-публіцистичний стиль включає: інформаційні жанри (заметка, репортаж, інтерв'ю, звіт); аналітичні жанри (стаття, кореспонденція, коментар, огляд преси, рецензія, лист); художньо-публіцистичні жанри (нарис, фейлетон, памфлет).

Інформаційні жанри відрізняються оперативністю, наявністю в матеріалах події, розглядом факту, явища. Аналітичні жанри мають ширші часові межі, в них міститься вивчення і аналіз системи фактів, ситуацій, узагальнення та висновки. Художньо-публіцистичні жанри поєднують в собі понятійні та образно-виражальні засоби, володіють великою емоційною силою, розкривають типове через індивідуальне.

З огляду на вищезазначене, узагальнимо, що газетно-публіцистичний стиль — прозовий стиль, що характеризується тематичною і лексичною строкатістю і необмеженістю. У текстах даного стилю отримує відображення все, що становить суспільний інтерес: політика, ідеологія, міжнародні відносини, наука, мистецтво, спорт, приватне життя та ін. Загалом, даний стиль використовується для повідомлення новин у таких засобах масової інформації, як газети, радіо та телебачення.

Основними функціями газетно-публіцистичного стилю визначено 1) повідомлення, інформування (і як наслідок освіта, виховання); 2) вплив (коментування) через оцінку та створення громадської думки. Відповідно до головних функцій газетно-публіцистичного стилю, виділяються два взаємозалежних підстили: інформаційний і впливовий.

Єдність мови формується завдяки спільній меті — виділити в тексті соціально-оцінне. Публіцистичний стиль характеризується відкритою оцінністю (явним відображенням позиції автора) та емоційно-експресивною лексикою. Для вираження оцінки і під дією впливової функції він перетворює,

трансформує лексику з різних сфер, надаючи їй оціночне звучання. Для цієї мети використовується спеціальна лексика в переносному значенні, напр.: нім. «Nun hat der Exminister für Kohle und Energie Klaus Siebold.» — Тепер экс-міністр вугілля і енергетики Клаус Зібольд випустив kota з мішка [6]; нім. «Die alten Dämonen sind im Begriff, wieder aufzuerstehen. Außer den Grünen sind alle im Bundestag vertretenen Parteien einverstanden, die DDR zu annektieren.» — Старі демони ось-ось воскреснуть. Всі партії, представлені в бундестазі, крім зелених, погоджуються анексувати НДР. [6]; нім. «Auf dem Weg zur deutschen Einheit haben wir schon viel Porzellan zerschlagen.» — Ми вже розбили багато порцеляни на шляху до німецької єдності [8].

Зауважимо, що газета народжує і культивує свою фразеологію. Стійкі поєднання є готовим арсеналом газетних стандартів і нерідко переходять в штамп. Наприклад: нім. vereintes Deutschland (об'єднана Німеччина), нім. sozial abfedern (соціальна подушка), нім. menschliche Schutzschilde (живий щит), нім. runder Tisch (круглий стіл), нім. Flüchtlingsstrom (потік біженців), нім. Montagsdemonstrationen (понеділкові демонстрації) [5].

Варто зазначити, що вивчення мови газетних текстів включає аналіз стилістичних засобів, які дослідниками часто поділяються на засоби образності і засоби виразності. Проте такий поділ є умовним, оскільки засоби образності, тобто тропи, також виконують експресивну функцію, а синтаксичні засоби виразності можуть брати участь у створенні образності. Чіткого розмежування між лексичними і синтаксичними засобами, між тропами і фігурами також немає, тому що існує досить багато комплексних стилістичних явищ, які реалізуються одночасно на різних мовних рівнях [1, с. 45]. До лексичних засобів образності належать такі типи переносного вживання слів і виразів, як метафора, метонімія, гіпербола, літота, іронія, перифраз та ін.

Е. Різель, Е. Шендельс створили класифікацію загальної виразності, яка включає: засоби наочності, порівняння, засоби образності, граматичні засоби виразності [7, с. 206]. Відповідно до цієї класифікації, виразність є широким поняттям, що включає в себе як лексичні, так і синтаксичні засоби виразності.

Засоби образності відносяться при цьому до лексичних засобів виразності. Тексти німецькомовних газет багаті порівняннями і засобами образності. За частотою та поширенням порівняння класифікують на: а) індивідуальні (оказіональні), напр.: нім. Torero Gorbatschow — Торепо Горбачов; б) загальноживані, напр.: нім. Wie Fische in der Tiefsee — Як риба у глибокому морі; в) приховані, напр.: нім. Viel Geblök und wenig Wolle — Багато бекання і мало вовни [7, с. 208-212].

У газетних текстах порівняння допомагають читачу краще зрозуміти відношення автора до події. Для цього автори використовують такі порівняння, які точно висвітлюють ситуації. Німецькомовний газетний дискурс характеризується наявністю метафор. Метафора — це засіб вторинної номінації на основі зовнішньої або внутрішньої схожості оригіналу і об'єкта номінації [2, с. 141]. Вона включає асоціативне мислення, дає величезну економію інтелектуальних зусиль [3, с. 71]. Це є найбільш вдалий спосіб створення того чи іншого образу в свідомості читача, оскільки механізм метафоричного перенесення ґрунтується на асоціативно-образній природі людського мислення. Кінцевою метою функціонування метафори в газетно-публіцистичному дискурсі є формування образу, думки, світосприймання за допомогою емоційного і раціонального впливу [4, с. 2].

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Нами уточнено, що однією з основних рис газетно-публіцистичного стилю є поєднання двох тенденцій — тенденції до експресивності та до стандарту. Це обумовлено функціями, які виконує публіцистика: інформаційно-змістова функція і функція переконання, емоційного впливу. Тексти німецькомовних газет інформують і переконують читача, викликають у нього певні асоціації. З огляду на вищезазначене, можна зробити висновок, що газетно-публіцистичний дискурс багатий порівняннями, засобами образності, виразності та метафорами. Вони широко застосовуються як спосіб нав'язування певних суб'єктивних оцінок, встановлення потрібних асоціативних зв'язків. Наукові знання постійно доповнюються новим матеріалом, і маючи здобутки науковців, ми можемо

застосовувати їх на практиці, аналізуючи газетно-публіцистичний стиль на певному історичному етапі. Крім того, доступ до архівних матеріалів німецькомовних газет відкриває перспективи для проведення наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык: учебник для вузов. / И. В. Арнольд. – М.: Наука, 2002. – 384 с.
2. Брандес М. П. Стилистика немецкого языка: для ин-тов и ф-тов иностр. языков. / Брандес М. П.. – М.: Высшая школа, 1983. – 272 с.
3. Кара-Мурза С. Манипуляция сознанием [Електронний ресурс] / С.Г. Кара-Мурза. – Електронні дані. – Режим доступу: www.lib.ru/POLITOLOG/karamurza (дата звернення 05.12.2020 р.).
4. Колесникова Л. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТАФОРИ / Л. Колесникова. // Лінгвістика. – 2019. – №2. – С. 138–149.
5. GfdS [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані.– Режим доступу: www.gfds.de (дата звернення 04.12.2020).
6. Neues Deutschland [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані.– Режим доступу: www.neues-deutschland.de (дата звернення 05.12.2020).
7. Riesel E. Deutsche Stilistik: підручник для студентів ін-тів і ф-тів іноз. мов. / Riesel E., Schendels E.. – М: Вища школа, 1975. – 315 с.
8. Zeit [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані.– Режим доступу: www.zeit.de (дата звернення 06.12.2020).

The article considers the newspaper style and features of linguistic, stylistic means in newspaper texts. The influence of texts on the mass reader is connected with the main function of the newspaper style and its emotionally-expressive features. This influence is created due to a variety of lexical and stylistic devices and techniques.

Key words: newspaper style; newspaper discourse; emotionally-expressive lexis; stylistic devices; metaphor; comparison.